

ՈԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ԵՎ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳԱՅԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ԵՎ ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ԿՈՂՄՆՈՐՈՇԻՉՆԵՐ. ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆՆԵՐ ԵՎ ԱՅԼԸՆՏՐԱՆՔՆԵՐ

Փորձագիտական հարցման արդյունքների ներկայացում
(մասնակցել է 50 փորձագետ)

Տվյալներ հարցվողների մասին

Տարիք			
21-30	31-40	41-50	50-ից բարձր
26%	40%	24%	10%

Սեռը	
Արական	Իգական
66%	34%

Կրթությունը	
Թերի բարձրագույն	Բարձրագույն
0%	100%

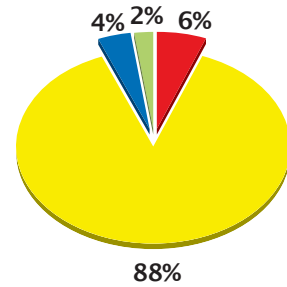
Գիտական աստիճանը		
Գիտ. թեկնածու	Մագիստրոս (դիպլոմավորված մասնագետ)	Բակալավր
14%	82%	4%

Առաջին մասնագիտությունը	
Արվեստ	14%
Աշխարհագրություն	2%
Բանասիրություն	16%
Լրագրություն	20%
Միջազգային հարաբերություններ	8%
Ֆիզիկա	4%
Իրավաբանություն	6%
Կառավարում	4%
Ջաղափագիտություն	8%
Սոցիալական աշխատանք	2%
Տնտեսագիտություն	8%
Պատմություն	8%

Հիմնական աշխատանքի կարգավիճակը	
Պետական	20%
Ոչ պետական Այդ թվում՝	80%
Ոչ կառավարական (հասարակական) կազմակերպություններ	54%
Մասնավոր հատված	20%
Միջազգային կազմակերպություններ	6%

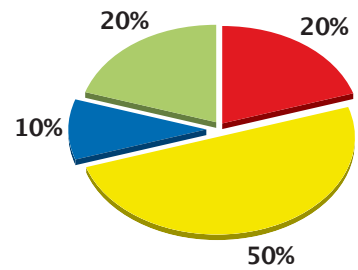
1. Ձեր կարծիքով՝ այսօր հայ հասարակությունն ունի՞ հսկայ ձեակերտված արժեքային կողմնորոշչներ:

1. Այո	6%
2. Ոչ	88%
3. Դժվարանում եմ դասասխանել	4%
4. Այլ դասասխան՝	2%
✓ Հասարակությունը չի կարող հսկայ ձեակերտել արժեքային կողմնորոշչները	

2. Ինչդե՞ս կրնուք գրեիք առօրյա կյանքում գործող արժեքային համակարգը. այն գերազանցադեպ...

1. Խորհրդային սարիներին ձեակերտված արժեհամակարգի ինտեգրիոն շարունակությունն է	20%
2. Ձեակերտվել է անկախության սարիներին	50%
3. Գալիս է դարերի խորհից	10%
4. Այլ դասասխաններ՝	20%
✓ Խորհրդային արժեհամակարգը չի գործում, նորն էլ վերջնականադեպ հաստատված չէ, մարդիմալ է ու էկէկէսիկ ✓ Երեի անհաջող խառնուրդն է ✓ Արժեքային համակարգը վիրտուալ է, եմթադում է իրավիճակային լուծումներ, ներառում է նախորդներից եկող բացասականը, արատավորը, խոչընդոտում՝ առաջադիմականին ✓ Դարերի խորհից եկածն է մեր ժամանակաշրջանի «իզմերով»	

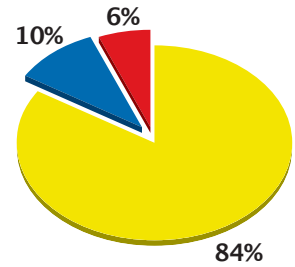

3. Ձեր դիտարկմամբ՝ հասարակությունն ի՞նչ չափով է տուրք տալիս սուրեւ բերված արժեքներին ու դրանց այլեայլ դրսեւորումներին:

		Քիչ	Զգալի	Մեծ	Դժվ. դաս.
Անհատական հարթության արժեքներ եւ դրսեւորումներ	1. Էզոցենտրիզմ (եակէենտրոնություն)	6%	44%	46%	4%
	2. Ալտրոկիզմ	94%	2%	0%	4%
Խմբային հարթության արժեքներ եւ դրսեւորումներ	3. Թայֆայականություն	0%	24%	72%	4%
	4. Կոլէկտիվիզմ	90%	6%	0%	4%
Հասարակական, ազգային հարթության արժեքներ եւ դրսեւորումներ	5. Ազգայնամոլություն	52%	34%	10%	4%
	6. Ազգասիրություն	48%	48%	0%	4%
Համամարդկային արժեքներ եւ դրսեւորումներ	7. Էթնիկականությունից իտղառ «մարված» կոսմոպոլիտիզմ, Այլ՝ էթնիկ կոսմոպոլիտիզմ	80%	4% 2%	10%	4%
	8. Մարդասիրություն	72%	20%	4%	4%

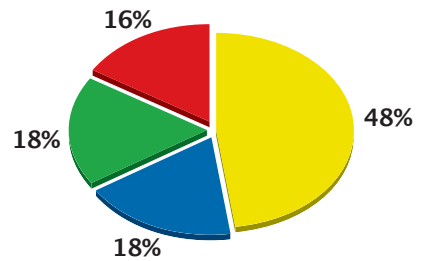
4. Ի՞նչ վերաբերումն ունե՞ք մեր կյանքում առկա արժեքային համակարգի նկատմամբ և Ձեր կարծիքով՝ ի՞նչ ղե՞տք է արվի:

1. Դրական են վերաբերվում և ղե՞տք է կոնսուլիդացվի	0%
2. Բացասական են վերաբերվում և ղե՞տք է փոփոխվի	84%
3. Ոչ մի վերաբերումն չունենմ	10%
4. Այլ ղա՞սասխաններ՝	6%
✓ Դժվարանում են ղա՞սասխանել	
✓ Հայ հասարակությունն զգում է արժեքային համակարգի հսակեցման, արժեքային ինֆնաճանաչման դա՞հանջ	

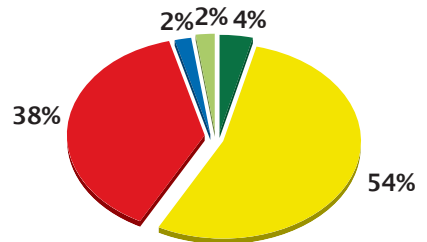
5. Դու՞ք զսնում ե՞ք, որ հասարակության արժեքային կողմնորոշչները ղե՞տք է կանխորոշվեն...

1. Ազատական-ժողովրդավարությամբ	48%
2. Սոցիալ-ժողովրդավարությամբ	18%
3. Կոմունիստական գաղափարախոսությամբ	0%
4. Ազգային գաղափարախոսությամբ	18%
5. Այլ ղա՞սասխաններ՝	16%
✓ Ազատական-ժողովրդավարության և ազգային գաղափարախոսության սինթեզով	
✓ Սոցիալ-ժողովրդավարության և ազգային գաղափարախոսության սինթեզով	
✓ Բոլորի այնոխի սինթեզով, որոնք հասարակական կյանքում կադա՞հովեն բազմազանություն, փոխհանա՞այնություն և հանդու՞ժողականություն	
✓ Ազգային-հոգեւոր արժեհանակարգով	

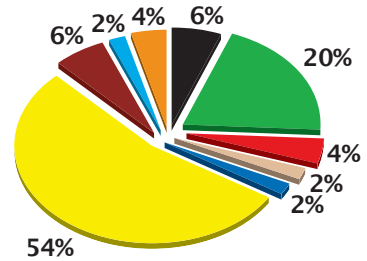
6. Ի՞նչ չափով են Հայաստանում արմատավորվել այն արժեքները, որոնք ամրագրված են Հայաստանի Անկախության հռչակագրում, Սահմանադրության և օրենքների մեջ:

1. Մեծ չափով	0%
2. Զգալի չափով	4%
3. Փոքր չափով	54%
4. Ընդհանրադեռ չեն արմատավորվել	38%
5. Դժվարանում են ղա՞սասխանել	2%
6. Այլ ղա՞սասխան՝	2%
✓ Նշված նորմա՞իվ ալեւերում չկան այնոխի արժեքներ (այդ թվում մարդու իրավունքները), որոնք արժեն արմատավորել	

7. Ձեր կարծիքով՝ առաջին հերթին ի՞նչն է խոչընդոտում հայ հասարակության մեջ որդեգրված ժողովրդավարական արժեքային համակարգի արմատավորմանը:

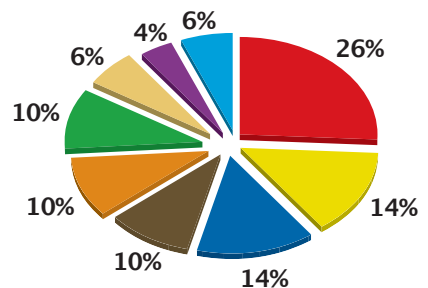
1. Նրա տարբեր շեղումները կողմից խմբային ճանաչումը առաջնորդվելը	6%
2. Հասարակության դաշնակցականությունը, անմիաբանությունը	0%
3. Հասարակության ֆաղափական գիտակցության անբավարար մակարդակը	20%
4. Հասարակության կրթական ցածր մակարդակը	4%
5. Այդ արժեքների փարզության դակասը	2%
6. Այդ արժեքների հակափարզությունը	2%
7. Իշխանությունների՝ այդ արժեքներին ոչ համարժեք վարքը	54%
8. Ընդդիմության՝ այդ արժեքներին ոչ համարժեք վարքը	6%
9. Իշխանություններին սատարող ֆաղափական ուժերի՝ այդ արժեքներին ոչ համարժեք վարքը	2%
10. Հասարակության համար այդ արժեքների օտար լինելը	0%
11. Այլ լրացումներ՝	4%
✓ Քաղաքական կամքի բացակայությունը	
✓ Այդ արժեքների կեղծ եւ անողիստ լինելու հանգամանքը	

8. Հաշվի առնելով այսօրվա հրամայականները՝ ըստ կարելուդեպի դասակարգե՛ք ներհանրային արժեքները:

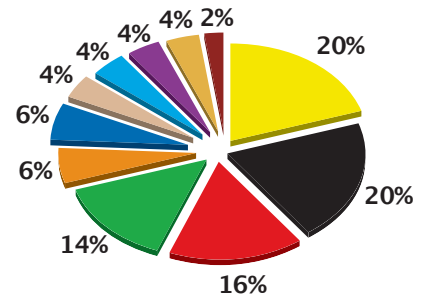
Առաջին ընտրանք

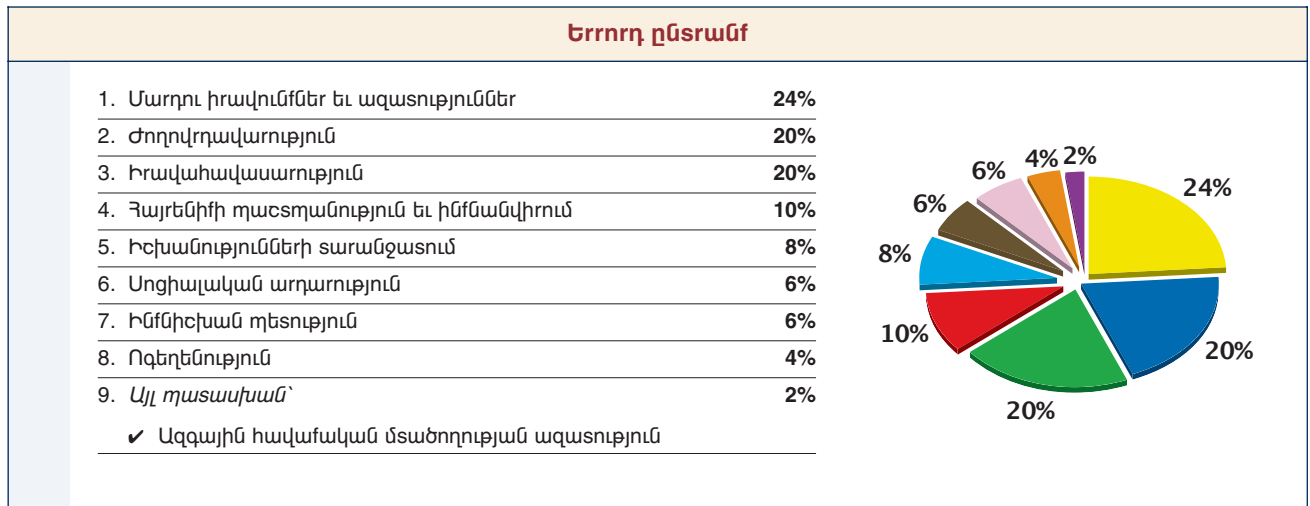
1. Ինքնիշխանություն	26%
2. Մարդու իրավունքներ եւ ազատություններ	14%
3. Ոգեղենություն	14%
4. Սահմանադրական կարգ	10%
5. Ժողովրդավարություն	10%
6. Հայրենասիրություն	10%
7. Իշխանությունների տարանջատում	6%
8. Իրավահավասարություն	4%
9. Այլ լրացումներ՝	6%
✓ Ընտրությունների ազատություն եւ արդարություն	
✓ Ազգային անկախություն	

Երկրորդ ընտրանք

1. Սահմանադրական կարգ	20%
2. Ժողովրդավարություն	20%
3. Մարդու իրավունքներ եւ ազատություններ	16%
4. Օրենքի առջեւ հավասարություն	14%
5. Հայրենիքի պաշտպանություն եւ ինքնամպիրում	6%
6. Ինքնիշխանություն	6%
7. Հայրենասիրություն	4%
8. Ազգային միասնություն, համախմբվածություն	4%
9. Օրինադատություն	4%
10. Ոգեղենություն	4%
11. Այլ լրացումներ՝	2%
✓ Ազգային հավաքական գործունեության ազատություն	

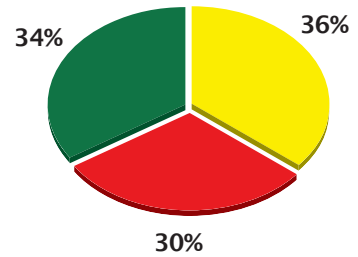

9. Ձեր գնահատմամբ՝ ներհանրապես վարժանուներից ո՞րը եւ ի՞նչ չափով է այսօր գերակայում միջին հայ մարդու կրթածրոյ 0-ից մինչեւ 5 բալանոց սանդղակով՝ 0-ընդհանրապես բացակայում է, 5-լիովին առկա է:

	0 Ընդհանրապես բացակայում է	1 Գրեթե բացակայում է	2 Առկա է քիչ չափով	3 Առկա է բավարար չափով	4 Առկա է	5 Լիովին առկա է
1. Օրինադասություն	14%	36%	44%	4%	2%	0%
2. Օրինազանցություն	0%	0%	0%	40%	34%	26%
3. Աղարամություն	10%	8%	44%	24%	14%	0%
4. Ոչ արդարամտություն	0%	14%	12%	24%	36%	14%
5. Ազնվություն	4%	36%	30%	24%	6%	0%
6. Անազնվություն	0%	6%	10%	24%	46%	14%
7. Բարություն	0%	20%	34%	30%	16%	0%
8. Չարություն	0%	10%	20%	24%	36%	10%
9. Ազնաստիություն	0%	10%	14%	46%	24%	6%
10. Ծուլություն	0%	12%	44%	24%	14%	6%
11. Նախաձեռնողականություն	0%	34%	20%	22%	20%	4%
12. Կրավորականություն	0%	14%	24%	0%	56%	6%
13. Կամփ	6%	28%	36%	30%	0%	0%
14. Թուլականություն	4%	10%	10%	36%	30%	10%
15. Նվիրվածություն	4%	24%	36%	20%	14%	2%
16. Դավաճանություն	0%	10%	24%	40%	18%	8%
17. Համբերատարություն	4%	20%	10%	10%	20%	36%
18. Անհամբերություն	14%	10%	34%	12%	10%	20%
19. Ազգասիրություն	4%	30%	40%	22%	4%	0%
20. Օտարամոլություն	4%	20%	20%	40%	8%	8%
21. Հավատ	8%	54%	24%	14%	0%	0%
22. Անհավատություն	4%	6%	20%	30%	30%	10%
23. Հնազանդություն	6%	10%	10%	40%	14%	20%
24. Անհնազանդություն	10%	34%	34%	6%	12%	4%
25. Ընթրություն	20%	40%	24%	12%	0%	4%
26. Հղատակություն	0%	18%	12%	20%	30%	20%
27. Բարեկրթություն	20%	24%	36%	20%	0%	0%
28. Կոռուպցիոն	0%	0%	24%	8%	34%	34%
29. Գիտելիքի ծարավ	4%	24%	22%	40%	10%	0%
30. Գիտելիքի հանդեպ ձգձգում բացակայություն	0%	14%	34%	24%	18%	10%

10. Ձեր կարծիքով՝ արժեքային համակարգի ձեւավորման գործում ի՞նչ ազդեցություն եւ կփռ ունեն Չայասանի արտաքին միջավայրի գործոնները (ղարաբաղյան հակամարտության չկարգավորվածություն, Պաշտազմի ղախողանվող սղառնալիք, թեւամանք, ասելություն, մեկուսացում, երկակի չափորոշչների կիրառում):

1. Մեծ	36%
2. Չգալի	30%
3. Փոքր	34%
4. Ոչ մի	0%

11. Ինչդէ՞ս կրնութազրեիք ստրեւ թվարկված սուբյեկտների այսօրվա դերակասարությունը՝ ամրագրված արժեքների սարածման եւ արմասավորման առումով:

	Դրական	Բացասական	Չոյական
1. Իճխանություններ	16%	76%	8%
2. Ընդդիմություն	36%	26%	38%
3. Իճխանության մեջ չգտնվող քաղաքական այլ ուժեր	6%	24%	70%
4. Չասարակություն	14%	26%	60%
5. ԶԼՄ-ներ	10%	60%	30%
6. Չասարակական կազմակերպություններ	50%	26%	24%
7. Չանրակրթական դրոյոցներ	18%	50%	32%
8. Բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ	22%	36%	42%
9. Եկեղեցի	12%	40%	48%
10. Ընտանիք	60%	22%	18%
11. Միջազգային կառույցներ	42%	34%	24%

12. Ձեր կարծիքով՝ ինչդիսի՞ն դետք է լինի ստրեւ թվարկված սուբյեկտների դերակասարությունը արժեքների, արժեքային կողմնորոշչների մեակման, համակարգման եւ սարածման գործում՝ հաճվի առնելով մրանց ներկա գործունեությունն այլ ուղղությամբ:

	Մեծ	Չգալի	Փոքր	Աննեան	Ոչ մի
1. Զաղաքական ընտրախավ (էլիտա)	62%	14%	10%	14%	0%
2. Չոգետր-կրոնական ընտրախավ	24%	36%	14%	20%	6%
3. Մեակության ընտրախավ	56%	30%	10%	4%	0%
4. Ուազմական ընտրախավ	10%	30%	20%	16%	24%
5. Ֆինանսական ընտրախավ	14%	6%	56%	10%	14%
6. Տնտեսական ընտրախավ	14%	12%	54%	14%	6%
7. Չասարակություն	70%	20%	6%	4%	0%
8. Ընտանիք	76%	20%	0%	4%	0%
9. Միջազգային հանություն	30%	36%	14%	6%	14%
10. Այլ դասասխաններ՝					
<ul style="list-style-type: none"> ✓ ԶԼՄ-ները՝ մեծ չափով ✓ Մեմք կարիք ունեմք ազգային ընտրանու փոփոխության, սակայն առանց ճյուղավորման 					

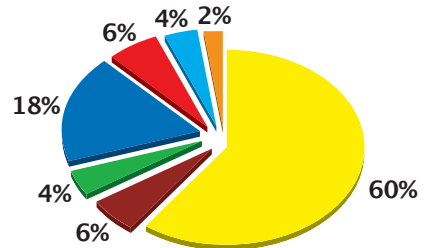
13. Ըստ Ձեր ընդհանուր եւ միջինացված գնահատման, ստորև բերված սերնդային խմբերն այսօր ինչի՞ են հակված...

	Ժողովրդավարության	Ավստրիսարիզմի	Տոսալիսարիզմի
1. Երիտասարդությունը (մինչև 30 տարեկան)	76%	24%	0%
2. Միջին սերունդը (31–50 տարեկան)	46%	54%	0%
3. Ավագ սերունդը (51–ից բարձր)	6%	50%	44%

14. Ձեր կարծիքով՝ որո՞նք են մեր հասարակության մեջ առկա բռնության հիմնական դասճառները:

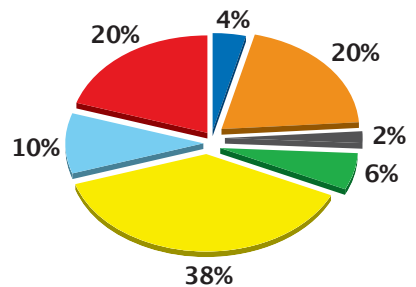
Առաջին ընտրանք

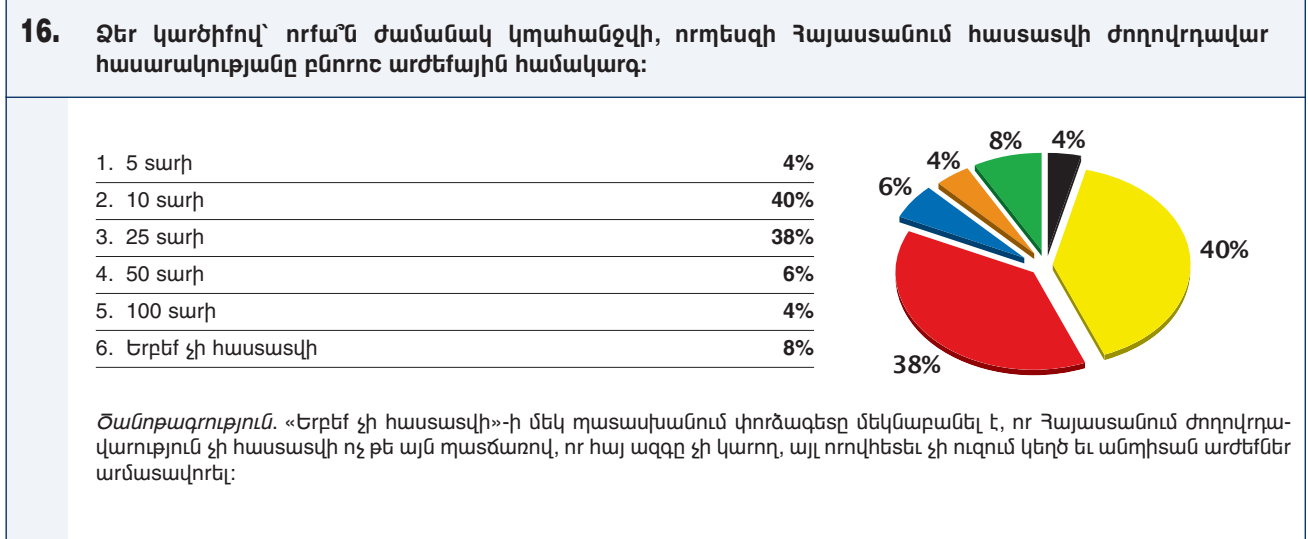
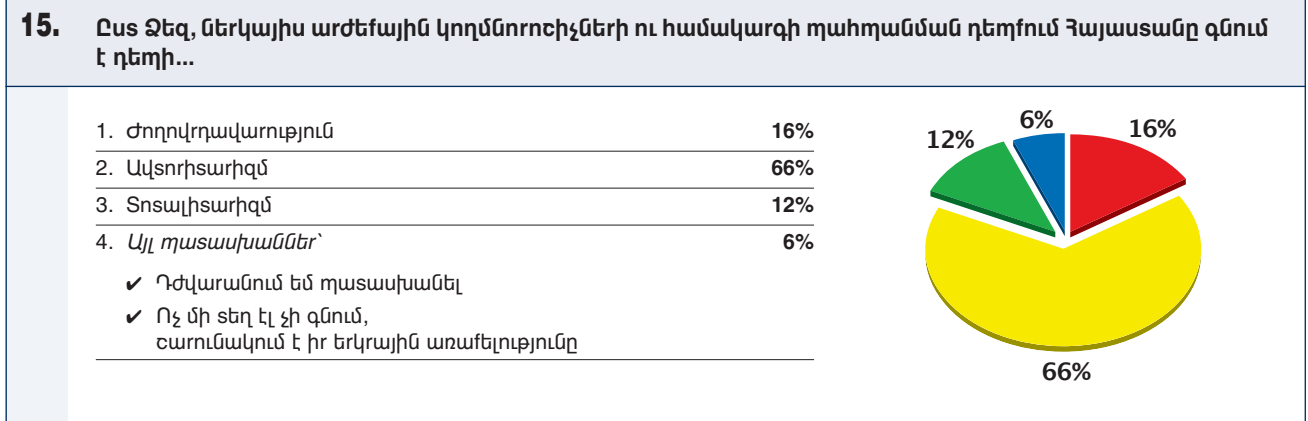
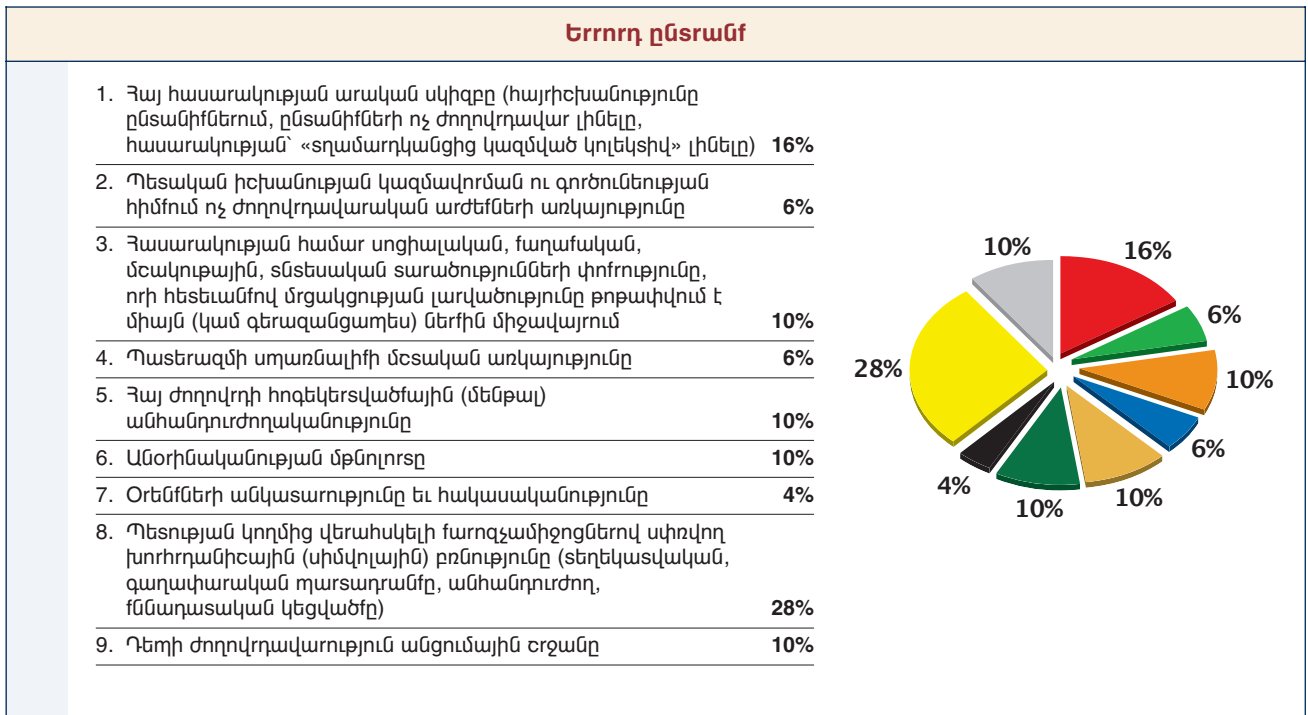
- 1. Հայ հասարակության արական սկիզբը (հայրիշխանությունը ընճանհիմնեում, ընճանհիմների ոչ ժողովրդավար լինելը, հասարակության «ճղամարդկանցից կազմված կոլեկտիվ» լինելը) **0%**
 - 2. Պետական իշխանության կազմավորման ու գործունեության հիմնում ոչ ժողովրդավարական արժեքների առկայությունը **60%**
 - 3. Հասարակության համար սոցիալական, քաղաքական, մշակութային, ճնշմանական տարածությունների փոքրությունը, որի հետևանքով մրցակցության լարվածությունը թրթափվում է միայն (կամ գերազանցադեպ) ներքին միջավայրում **6%**
 - 4. Պատերազմի սղառնալիքի մշակական առկայությունը **0%**
 - 5. Հայ ժողովրդի հոգեկերտվածային (մեմբալ) անհանդուրժողականությունը **4%**
 - 6. Անօրինականության մթնոլորտը **18%**
 - 7. Օրենքների անկատարությունը եւ հակասականությունը **0%**
 - 8. Պետության կողմից վերահսկելի քարոզամիջոցներով սփռվող խորհրդանիշային (սիմվոլային) բռնությունը (սեղեկատվական, գաղափարական դարձադրանք, անհանդուրժող, քննադատական կեցվածք) **6%**
 - 9. Դեմոկրատիայի ժողովրդավարություն անցումային քաղաք **4%**
 - 10. Այլ դասճառներ **2%**
- ✓ Բռնություն առկա չէ կամ առկա է խիստ ահմանափակ չափով, ինչի դասճառներն են՝
- 1. իշխվողի բարոյական ու մտավոր թուլությունը, որի հետևանքով փորձում է փոխադրել ուժային լծակով,
 - 2. Եվրոպական հովերով սարված հաճախ բռնություն ենք համարում այն, ինչն իրականում բռնություն չէ

Երկրորդ ընտրանք

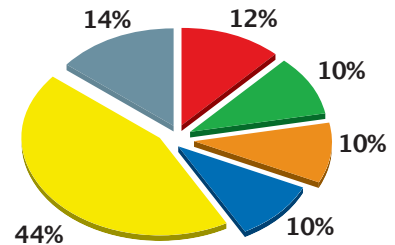
- 1. Հայ հասարակության արական սկիզբը (հայրիշխանությունը ընճանհիմնեում, ընճանհիմների ոչ ժողովրդավար լինելը, հասարակության «ճղամարդկանցից կազմված կոլեկտիվ» լինելը) **4%**
- 2. Պետական իշխանության կազմավորման ու գործունեության հիմնում ոչ ժողովրդավարական արժեքների առկայությունը **20%**
- 3. Հասարակության համար սոցիալական, քաղաքական, մշակութային, ճնշմանական տարածությունների փոքրությունը, որի հետևանքով մրցակցության լարվածությունը թրթափվում է միայն (կամ գերազանցադեպ) ներքին միջավայրում **2%**
- 4. Պատերազմի սղառնալիքի մշակական առկայությունը **6%**
- 5. Հայ ժողովրդի հոգեկերտվածային (մեմբալ) անհանդուրժողականությունը **0%**
- 6. Անօրինականության մթնոլորտը **38%**
- 7. Օրենքների անկատարությունը եւ հակասականությունը **10%**
- 8. Պետության կողմից վերահսկելի քարոզամիջոցներով սփռվող խորհրդանիշային (սիմվոլային) բռնությունը (սեղեկատվական, գաղափարական դարձադրանք, անհանդուրժող, քննադատական կեցվածք) **20%**
- 9. Դեմոկրատիայի ժողովրդավարություն անցումային քաղաք **0%**

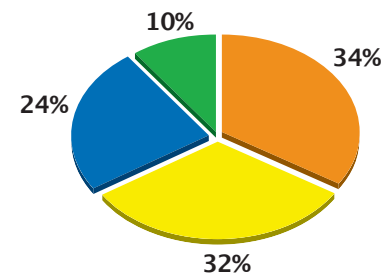
17. Զաղափակրթական արժեքների քննակետից մեկն առավելադեռ հարուստ ենք...

1. Արեւսյան՝ եվրոպական սիոլի փաղափակրթոթյան	12%
2. Արեւելյան սիոլի փաղափակրթոթյան	10%
3. Ռուսական փաղափակրթոթյան	10%
4. Միանգամայն սարքեր փաղափակրթոթյուն ենք	10%
5. Բոլորի սինքթեզն ենք	44%
6. Այլ ղախասախաններ՝	14%
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Միջինարեւելյան փաղափակրթոթյուն ✓ Ամենեւին փաղափակրթոթյուն չենք ✓ Եվրասիական փաղափակրթոթյուն ✓ Ռուսական եւ ասիական-արեւելյան փաղափակրթոթյուն ✓ Դարուս ենք եվրոպականին, բայց կենսագործուս ենք արեւելյանը ✓ Դաճախ ենք գտնվել այս կան այն փաղափակրթոթյան գաղափարախոսական ազդեցոթյան տակ, հիմա էլ անցնուս ենք մեկից մյուսին, բայց ազգային-հոգեւոր արժեքներուլ մնան ենք բոլոր մյուս ազգերին 	

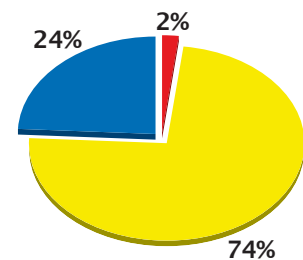
18. Ձեր կարծիքուլ՝ միջին հայի աւխարհաճանաչոլոթյան մեջ ստորեւ թվարկվածներից ո՞ր բաղաղրիչն է գերակայուս:

1. Զրիստոնեականը	34%
2. Դեթանոսականը	32%
3. Աթեիսականը	24%
4. Այլ ղախասախաններ՝	10%
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ազգային բացառիկոթյան աւխարհաճանաչոլոթյունը ✓ Որեւէ մեկը չի գերակայուս, անորուււթյուն է՝ խառնաւււթոթ ✓ «Ես»-ի ասվածոթյունը ✓ Անսարքեր եւ անորոււ ղեիզմի աւխարհաճանաչոլոթյունը ✓ Ոչ թե մրանցից մեկն է գերակայուս, այլ բոլորի խառնուղը 	

19. Ձեր գնահատմամբ՝ այսօր հոգեւորը ի՞նչ ղեր ունի մեր կյանքում:

1. Մեծ	2%
2. Փոքր	74%
3. Ոչ մի	24%

20. Ըստ Ձեզ՝ եթե հոգեւորի դերն այսօր ցածր է, ո՞րն է հիմնական դասճառը:

1. Կյանքի գերնյութականացումը	14%
2. Նյութական հիմնախնդիրների բազմազանությունը	10%
3. Մասուցվող հոգեւորի ցածր որակը	20%
4. Հոգեւոր արժեքների փարոզչության դակասը	6%
5. Իշխանությունների կողմից օրինակ չծառայելը	20%
6. Քաղաքական ընտրախաւի կողմից օրինակ չծառայելը	6%
7. Մտավորականության կրավորականությունը	6%
8. Հասարակության ընկալունակության անկումը	6%
9. Այլ դասասխաններ՝	12%
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Հոգեւոր դասի անհոգեւոր էությունը՝ դրանից բխող հետեւանմերով ✓ Մարդու՝ որդես գերագույն արժեքի դակասը ✓ 1000 տարի հոգեւորից հեռու լինելը ✓ Մտականային հիմքերի կտրվածությունը ներկայից եւ ներկայի մտականային արհատությունը ✓ Հայ առաքելական եկեղեցու նյութականացումը եւ փաղաքականացումը, դրան զուգահեռ՝ արհանդակորության ծաղկումը ✓ Մարդը հեռացել է Աստուց եւ հավանաբար երկար ճանադարհ դիտի անցնի նրան կրկին մերձեւալու համար 	

